

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA			
CÓDIGO			
MATERIA	Técnicas gráficas para a escena		
DISCIPLINA	Debuxo Artístico II		
TITULACIÓN	Técnico Superior en Arte dramática		
ESPECIALIDADE	Escenografía		
ITINERARIO			
CURSO	2º	CUADRIMESTRE	1º
CRÉDITOS ECTS	5		
CARÁCTER	Obrigatoria		
DEPARTAMENTO	Escenografía		
CENTRO	Escola Superior de Arte Dramática de Galicia		
COORDINADOR/A	María Sarmiento Rivas		
DOCENTE	Nome e apelidos: María Sarmiento Rivas Horario titorías: Ver Web ESAD Despacho: Aula de debuxo Contacto: mariasarmiento@edu.xunta.gal		
DESCRICIÓN	Coñecemento avanzado das técnicas instrumentais do debuxo e do deseño. Debuxo a man alzada. Técnicas de representación tridimensional. Técnicas plásticas de representación II. Valoración e selección dos procesos instrumentais idóneos para cada proxecto. Capacidade de recoñecer e escoller a propia técnica de representación.		
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os acadados en Debuxo Artístico I.		
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego ☒ Castelán ☒ Inglés ☐ Portugués ☐		
2. COMPETENCIAS. DECRETO 179/2015, do 29 de outubro			
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DA TITULACIÓN			
T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.		
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.		
T6	Realizar autocrítica cara o propio desempeño profesional e interpersoal.		
T7	Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.		
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.		
T11	Desenvolver na práctica profesional unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara á diversidade.		
T12	Adaptarse, en condicións de competitividade, aos cambios culturais, sociais e artísticos e aos avances que se producen no ámbito profesional e seleccionar as canles adecuadas de formación continuada.		
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.		
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.		
T15	Traballar de forma autónoma e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional.		
T16	Usar os medios e recursos ao seu alcance coa responsabilidade cara o patrimonio cultural e medioambiental.		
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social verbo da importancia do patrimonio cultural, da súa incidencia nos diferentes ámbitos e na súa capacidade de xerar valores significativos.		
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN			
X1	Fomentar a autonomía e autorregulación no ámbito do coñecemento, as emocións, as actitudes e as condutas, mostrando independencia na recollida, análise e síntese da información, no desenvolvemento de ideas e argumentos dunha forma crítica e na súa capacidade para a propia motivación e a organización nos procesos creativos.		
X3	Potenciar a conciencia crítica, aplicando unha visión crítica construtiva ao traballo propio e ao dos demais, e desenvolvendo unha ética profesional que estableza unha relación adecuada entre os medios que utiliza e os fins que persegue.		
X5	Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.		
X6	Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.		
X7	Valorar a Arte Dramática como unha actividade integrada na sociedade e na cultura galegas, coas que		

	comparte obxectivos e retos.	
X8	Vincular a propia actividade teatral e escénica a outras disciplinas do pensamento científico e humanístico, ás artes en xeral e ao resto de disciplinas teatrais en particular, enriquecendo o exercicio da súa profesión cunha dimensión multidisciplinar.	
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE		
EE1	Concibir as ideas e propostas que fundamentan a creación do deseño, explorando a dinámica do espazo, do corpo e da luz, valorando as súas propiedades representativas e a súa calidade estética.	
EE2	Proxectar a composición do deseño a través do uso do coñecemento dos procedementos técnicos e de representación.	
EE3	Planificar e facer o seguimento do proceso de realización da creación, aplicando as metodoloxías de traballo pertinentes.	
EE5	Estudar para concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire ás metodoloxías de traballo como á renovación estética.	
3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA		COMPETENCIAS VINCULADAS
1. Que os alumnos descubran as posibilidades expresivas e de comunicación visual que poden lograrse se coñecen e saben utilizar correctamente as técnicas de expresión plástica.		T8, T11, X1, X6, EE1, EE3.
2. Estimular os mecanismos de percepción relacionados coa imaxe plástica, de tal xeito que o alumnado poida desenvolver a memoria visual e retentiva.		T1, T2, T15, X1, EE2, EE3.
3. Representar a realidade a partir de determinadas premisas segundo técnicas variadas.		T7, T12, T16, X3, EE2.
4. Desenvolver a capacidade de síntese, simplificando e reducindo as formas a esquemas xeométricos elementais.		T2, T12, EE1, EE2, EE3, EE5
5. Elaborar o debuxo nas súas distintas fases ata chegar ao acabado.		T1, T2, T13, X5, EE1, EE2, EE3.
6. Forzar a imaxinación coa interpretación e representación de mensaxes non icónicas, senón emocionais e sensitivas, para transformalas en elementos visuais.		T14, T15, X1, X6, EE3, EE5.
7. Valorar criticamente a utilización das técnicas e materiais empregados segundo a finalidade plástica requirida, sabendo escoller en cada momento os procedementos máis adecuados co fin de atopar unha coherencia entre forma, expresión e contido.		T1, T6, T13, T16, X1, X3, EE2, EE3.
8. Motivar o interese pola busca de solucións aos diferentes problemas formulados, analizando criticamente os resultados tanto propios como alleos, tratando de xerar respecto tanto pola propia obra como pola dos demais.		T6, T7, T8, T17, X3, X5, EE2, EE5.
9. Desenvolver e potenciar o sentido da perspectiva e as capacidades gráficas expresivas do alumnado como soporte da representación creativa.		T8, T11, T12, T13, T17, X5.
4. CONTIDOS		
TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS
1. A figura humana.	1.1. Canon e proporción na figura humana. 1.2. Estudo da expresión corporal. A pose. 1.3. Estudo e representación do movemento na figura humana. 1.4. Desenvolvemento da memoria visual: traballos de retentiva. 1.5. Representación do corpo no espazo.	27
2. Creación artística escenográfica I.	2.1. Debuxo de tecidos: peso, volume e textura. Técnicas monocromas e polícromas. Técnicas mesturadas. 2.2. Proporcións na cabeza humana. Estudo da expresión. O retrato. 2.3. Creación da personaxe: bosquejos de caracterización e vestiario.	27
3. Creación artística escenográfica II.	3.1. A dirección da luz na configuración do espazo e do corpo. 3.2. A luz na escena: valor expresivo e simbólico. 3.3. Representación de atmosferas en espazos figurativos e espazos abstractos. 3.4. Didascalias: Bosquejos de atmosfera.	27
4. A narración gráfica.	4.1. Representación gráfica de accións. 4.2. A imaxe secuencial: o storyboard.	27
TOTAL SESIÓNS		108
5. PLANIFICACIÓN DOCENTE		

Actividade / Número de horas	Presencial (horas)	Non presencial (horas)	Total
Actividades introdutorias	4		4
Sesión maxistral	20		20
Traballos de aula	76		76
Traballo autónomo		30	30
Titorías individuais e/ou de grupo		10	10
Actividades de avaliación. Exame	4		4
Actividades de avaliación. Presentacións	4		4
Actividades de avaliación. Revisión		2	2
TOTAL	108	42	150

6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSEÑANZA E APRENDIZAXE	
Actividades	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios.	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante o traballo con todo tipo de variables que permitan considerar diferentes posibilidades de resolución do problema ou do exercicio.
Presentacións/exposicións.	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión da profesora.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma. Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe: Método no que os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto nun tempo determinado para resolver un problema ou abordar unha tarefa mediante a planificación, deseño e realización dunha serie de actividades.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, teatros, auditorios, salas de concertos, festivais, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumnado.
Probas prácticas	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.

7. ATENCIÓN PERSONALIZADA	
Titorías individuais	Entrevista que o/a alumno/a mantén coa profesora para asesoramento e/ou desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Titorías de grupo	Entrevista que o grupo mantén coa profesora para asesoramento e/ou desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN		
8.1 Avaliación continua ordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Traballos de aula.	T1, T2, T3, T8, T13, T15, X5, X6, EE3	50%
Traballo autónomo	T1, T2, T15, X1, X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3	25%
Exame	T1, T2, T3, T8, T13, T15, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5	25%

Para poder ser avaliada/o haberá que entregar a totalidade dos traballos (de aula e autónomo).

De non presentar todo, a cualificación será de NON PRESENTADO.

Os traballos entregados fóra de prazo terán unha cualificación de 0 puntos.

Os traballos cunha cualificación inferior a 3,5 non farán media.

8.2. Avaliación continua extraordinaria

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Traballo de aula	T1, T2, T3, T8, T13, T15, X5, X6, EE3	40%
Traballo autónomo	T1, T2, T15, X1, X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3	20%
Exame	T1, T2, T3, T8, T13, T15, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5	40%

Para poder ser avaliada/o haberá que entregar a totalidade dos traballos (de aula e autónomo).

De non presentar todo, a cualificación será de NON PRESENTADO.

Os traballos entregados fóra de prazo terán unha cualificación de 0 puntos.

Os traballos cunha cualificación inferior a 3,5 non farán media.

8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Traballos de aula propostos ao longo do curso.	T1, T2, T3, T8, T13, T15, X5, X6, EE3	40%
Traballos autónomos propostos ao longo do curso.	T1, T2, T15, X1, X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3	20%
Exame	T1, T2, T3, T8, T13, T15, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5	40%

Para poder ser avaliada/o haberá que entregar a totalidade dos traballos (de aula e autónomo).

De non presentar todo, a cualificación será de NON PRESENTADO.

Os traballos entregados fóra de prazo terán unha cualificación de 0 puntos.

Os traballos cunha cualificación inferior a 3,5 non farán media.

9. Criterios de avaliación aplicables. DECRETO 179/2015, do 29 de outubro

AT3, AT5, AT6, AT9, AT10, AT11, AT12, AT13, AT14, AT15, AT16, AT17, AX1, AX3, AX4, AX5, AX7, AX9, AX18, AX28, AX29, AX30, AE7, AE8, AE9, AE10, AE13, AE14.

10. BIBLIOGRAFÍA

Referencias básicas

- Aguilera, E.M. "El desnudo en las artes" Edit. Giner.- Madrid.- 1.972.
- Barcasay, J. "Anatomía del cuerpo humano" Edit.- Daimón.- Madrid.- 1.968.
- Bonome "Concepto y técnica del dibujo y de la composición" Edit. Fabril.- Buenos Aires
- Camp, J. "Dibujar con los grandes maestros" Edit. H. Blume.-Madrid.-1.982.
- Cennino Cennini:"Tratado de la pintura" (El libro del Arte) Edit. Meseguer.-Barcelona.-. 1.979
- Bowyer, Jason. Introducción al dibujo. Barcelona: Editorial Blume, 1992.
- De Sausmarez, Maureice . Diseño básico: Dinámica de la forma visual en las artes plásticas. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1995
- Günter, Hugo Magnus. Manual para dibujantes e ilustradores: una guía para el trabajo práctico. Barcelona: Editorial Gustavo Gili S.A., 1980
- Hanks, Kart; Larry Belliston. El dibujo: la imagen como medio de comunicación. México: Editorial Trillas, 1995
- Puente J., Rosa. Dibujo y Comunicación Gráfica. México: Editorial Gustavo Gili, 1998
- Wong, Wicius. Fundamentos Del Diseño. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1995
- Fundamentos del dibujo Artístico. Barcelona: Parramón Ediciones, 2001
- Berger, John. " Sobre el dibujo", Gustavo Gili. Barcelona. 2011.

Referencias complementarias

- ARNHEIM, R. Arte y percepción visual. Madrid: Alianza Editorial.2005
- ARNHEIM, R. "El pensamiento visual" Edit. Paidós.- Barcelona.- 1.986
- "Estudio sobre la composición en las artes visuales" Edit. Alianza Forma.
- ARGAM, Giulio C. "El arte moderno" Edit. Fernando Torres.- Valencia.- 1.975
- GIBSON "La percepción del mundo visual" Edit. Infinito.- Buenos Aires.- 1.974.
- KAVOLIS, "La expresión artística" Edit. Amorrortu.
- MARCHAN, Simón "Arte objeto-concepto" Edit. Alberto Corazón.- Madrid.- 1.972.
- MOHOLY-NAGY, LASLO. "La nueva visión" Edit. Infinito.
- ROWLEY, G. "Principios de la pintura China"
- SCOTT, Robert "Fundamentos del diseño" Edit. Víctor Lern.- Buenos Aires, 1.972.

11. OBSERVACIÓN / RECOMENDACIONES

- **DISCIPLINAS CON CONTIDOS PROGRESIVOS: Para ser avaliado nesta disciplina, hai que**

ter aprobadas as disciplinas anteriores coa mesma denominación.

- Para poder ser avaliada/o haberá que entregar a totalidade dos traballos (de aula e autónomo). De non presentar todo, a cualificación será de **NON PRESENTADO**.
- Os traballos entregados fóra de prazo terán unha cualificación de 0 puntos.
- Os traballos cunha cualificación inferior a 3,5 non farán media.
- Os exames e entregas axustaranse aos prazos e hora indicados pola profesora da materia ou Xefatura de Estudos, e o seu non cumprimento implicará a non superación destes.
- O alumnado que perda o dereito á avaliación continua será avaliado segundo o procedemento que se establece na programación docente.